

DE WERELD VAN HET FIGURENTHEATER

Henk Boerwinkel, *Triangel Memoires*, Gent: Europees Figurentheater Centrum, 2002, 45 p. (ISBN: 90-74342-03-8). Te bestellen bij Theater Taptoe, Trommelstraat 1, 9000 Gent, € 7,50 + € 1,25 verzendkosten. (Eerder verschenen in acht afleveringen in het tijdschrift voor figurentheater *Figeuro*, 2000-2001).

Dat poppenspel geheel ten onrechte een onderbelicht genre in de theaterwereld is, wordt nog maar eens benadrukt door het verhaal van het internationaal gerenommeerde Figurentheater Triangel. Een verhaal dat in de eerste plaats dat is van de in 1937 in Alkmaar geboren Nederlandse figurentheaterkunstenaar Henk Boerwinkel die, hoofdzakelijk samen met zijn vrouw Ans, tussen 1963 en 1996 ruim tweeduizend zeventienhonderd voorstellingen bracht in tweeëntwintig landen en zowel met zijn spel als met zijn ontwerpen een uitzonderlijk hoog niveau bereikte.

Bij Boerwinkel, wiens jeugdijaren getekend waren door de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog, kondigde de creativiteit zich al zeer vroeg aan; zijn voorliefde voor tekenen en schilderen werd nog aangemoedigd door een tante van zijn moeder, die beeldhouwster was, ook joden in huis nam en na verklikking in Ravensbrück stierf. Na zijn handelsopleiding trok de toen zeventienjarige Boerwinkel met zijn reeds als kind gemaakte poppen naar marionettenspeler Jan van Erkelens, bij wie hij voor het eerst de ware kracht van zijn roeping voor het poppenspel ervoer.

Van Erkelens bezorgde hem een baan als decorateur en moedigde hem aan om kunstonderwijs te volgen en in 1956 ontwierp Boerwinkel zijn allereerste solomarionet Kobold, die de mascotte van Figurentheater Triangel zou worden en waarmee hij veertig jaar zou spelen. Gaf hij zijn eerste voorstellingen als gewetensbezwaarde in een psychiatrische instelling, terug in Alkmaar maakte hij zijn eerste Figurentheater Triangel, een reistheater waarin hij verschillende spel- en bewegingstechnieken kon toepassen, zowel met marionetten, maskers, handpoppen, stokpoppen als vingerpoppen spelen.

Toen Boerwinkel, intussen gehuwd, samen met Ans aan het hoofd van een jeugdherberg in Meppel kwam te staan, bleek dit een gedroomde gelegenheid om een massa ervaring op te doen. In de korte stukjes, zonder tekst en met enkel af en toe een life-geluidje, was het dat de essentie van zijn specifieke vorm van figurentheater voor volwassenen ontstond, een spelvorm waarbij de toeschouwer in

stille kijkt en “met zijn fantasie de wonderlijke wereld van het onderbewuste binnen[glijdt]” (p. 24).

Boerwinkel, die intussen een lichtere versie van zijn Figurentheater had gebouwd, kreeg in 1963 van de gemeente Meppel een gerestaureerde hoeve ter beschikking, waar hij ook workshops hield en echte beroepspoppenspelers geworden stonden hij en zijn vrouw op dat moment aan de drempel van een internationale carrière. Deze carrière, die tot in de late jaren 1990 zou duren, en uit optredens op festivals en tournees bestond, bracht hen over zowat de hele wereld. Behalve in tal van Europese landen, zoals België (tot halverwege de jaren 1980), Roemenië, Engeland, Schotland, Zweden en vooral Frankrijk (onder impuls van Lilian Morin, die hen in Charleville-Mézières aan het werk had gezien), traden ze ook met veel succes op in de Verenigde Staten (Atlanta, Washington, Californië), Australië en Nieuw-Zeeland. De Boerwinkels lieten er metamorfosen (o.a. *De heks*, *De droom*, *Man en vrouw*), maskerspelen (*De zoon van moeder Aarde*), ‘korte nummers’ (met figuren als ‘Horen’, ‘Zien’ en ‘Zwijgen’) en solofiguren (*Levensbomen*, met vier tableaux vivants) zien.

Al die tijd slaagde Boerwinkel erin een perfecte balans te bereiken tussen maken en spelen en ook zijn financiële onafhankelijkheid te vrijwaren (Figurentheater Triangel kreeg nooit subsidies). Een echte bekroning kwam er toen in 1984 zowel Jim Henson (bekend van *Sesamstraat* en *The Muppet Show*) in het kader van zijn zesdelige reeks *World of Puppetry*, als de Duitser Dietrich Lehmsstedt een film over Triangel maakten.

Toen de boerderij te duur werd en verhuizen onvermijdelijk, Ans het bovendien wat kalmer aan ging doen, werkte Boerwinkel behalve met haar nog enkele jaren samen met Charlotte Puyk-Joolen (o.a. in 1987 *Trio voor Pierrot* met kleine poppen uit papier en textiel). Toen hij in 1996 helemaal met reizen had opgehouden, trad hij nog af en toe op in het Magisch Theatertje in Maastricht van Charlottes man Roel Puyk.

Wie verder geïnteresseerd is in het werk van Henk Boerwinkel (in dit werk geven enkele foto's en schetsen een perfect beeld van zijn stijl), kan terecht bij het Theater Instituut Nederland en de Nederlandse Vereniging voor het Poppen spel, waaraan hij plakboeken, fotoboeken, programma's en video's schonk. Zelf houdt hij reisverslagen en artikels over zijn manier van werken bij.

Triangel Memoires geeft een zeer goed beeld van de artistieke bevlogenheid van een gedreven en getalenteerd man die zowel de kunst van het poppen maken

als van het poppenspel voortdurend heeft verfijnd, steeds nieuwe technieken heeft uitgeprobeerd, het genre tot op grote hoogten heeft gebracht. Dit ondanks een schrijnend gebrek aan interesse van overheid en collega's uit de theaterwereld in eigen land.

Verder getuigt dit boek van het buitengewoon aanstekelijke enthousiasme en het spelplezier dat de Boerwinkels in vaak moeilijke omstandigheden - het haast onwaarschijnlijk vele reizen - aan de dag hebben gelegd. Een absolute aanrader, voor ieder wie ooit de betovering van het poppenspel heeft ervaren.

Annick POPPE